

3. Болотін К.М. Комірні шкідники. – К.: Урожай, 1975. – 118 с.
4. Брянцев Б.О. Сільськогосподарська ентомологія. пер з рос. Підр. Для с-г технікумів. – К.: «Урожай», 1968 – 365 с.
5. Васильев В.П. Омелюта В.П. Методы и средства борьбы с вредителями, системы мероприятий по защите растений. – К.: «Урожай», 1989 – 408 с.
6. Зверозомб-Зубовський Э.В. Шкідники сільськогосподарських рослин. – К.: Державне видавництво сільськогосподарської літератури УРСР, 1948 – 32 таблиці.
7. Румянцев П.Д. Биология вредителей хлебных запасов. – М.: Хлебоиздат, 1959. – 294 с.

ПОШИРЕННЯ ПАРАЗИТОЗІВ -ЗООНОЗІВ ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЇХ ПРОФІЛАКТИКИ

*Бородай А.Б., Коваленко Н.П.
Полтавський університет споживчої кооперації України*

Збудниками соціально небезпечних зоонозів, що передаються людині, є значна кількість видів паразитів, які належать до найпростіших, гельмінтів, комах та кліщів. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) кількість найбільш небезпечних хвороб, які є зоонозами, складає більше 160 [6].

При всьому різноманітті видів паразитів їх існування здійснюється в послідовному епізоотичному та епідемічному процесах за сприятливих умов навколишнього середовища. Джерелом зоонозів є хворі тварини, дефінітивні та проміжні хазяїни, а факторами передачі - продукти тваринництва (м'ясо, молоко, яйця), об'єкти доквілля, стічні води. Значну роль у формуванні популяції відіграють переносники - комарі, мухи, кліщі, блохи, гризуни, а також тварини дикої фауни.

За ступенем небезпеки для людей на першому місці стоять: ехінококоз, трихінельоз, теніози - цистицеркози, ларвальні форми аскаридатозів, а також стронгілоїдоз, трихостронгілоз, гіменолепідоз і паразитичні найпростіші (токсоплазмоз, саркоzystоз, криптоспоридіоз, еймеріоз). Із паразитичних найпростіших типовим зоонозом є криптоспоридіоз, завдяки широкій специфічності та циркуляції між тваринами і людиною [1].

В епідеміології небезпечних паразитозів велику роль відіграють собаки. Ураженість цих тварин, соціально небезпечними паразитами, в різних країнах і регіонах різна, але реєструються повсюди. Відмінність полягає у видовому складі збудників та інтенсивності інвазії. На околицях Парижа 25,0% собак і 20,0% котів уражені кишковими паразитами, в тому числі *T. canis* - 17,4%, *Isospora* - 30,4%. Домашні коти в Японії уражені *T. cati* до 27,1%, що створює загрозу ураження паразитами і людей. Серед дитячого населення Росії, у розрахунку на 100 тис. людей, кількість уражених ехінококами становить 335 [6]. Собаки та коти можуть бути причиною ураження людей опісторхисами при забрудненні водоймищ фекаліями тварин з яйцями гельмінтів, а в подальшому - при споживанні людиною коропових видів риби. На території України неблагополучними щодо опісторхозу є Сумська, Полтавська, Харківська та Чернігівська області. Екстенсивність інвазії у котів деяких регіонів цих областей досягала 100% [3].

До зоонозів, які передаються з водою, належить фасціольоз. Екстенсивність інвазії у великої рогатої худоби в деяких господарствах Центральної частини України досягала 80,0% і більше, а інтенсивність - до 150 екз./гельмінтів на тварину [4]. На даний час у Франції фасціольоз зареєстрований у 69 людей з клінічним проявом хвороби [6].

У багатьох країнах світу постійно реєструються спалахи трихінельозу. Виявлені випадки зараження людей при споживанні м'яса коней, свиней, диких кабанів. У Гродненській області (Білорусь) за 6 років виявлено 14 спалахів трихінельозу. Захворіла 151 людина, із них 40,3% міських жителів і 59,7% - сільських [5, 6].

До недавнього часу філяріатози (дирофіляріоз собак, сетаріоз і стефанофіляріоз великої рогатої худоби, парафіляріоз коней) реєструвалися тільки в тропічних і субтропічних країнах. Проте, в даний час ці гельмінтози виявляються на території України. Екстенсивність дирофіляріозної інвазії у собак досягала 54,8%, а сетаріозної у великої рогатої худоби - 55,8%. Перший випадок дирофіляріозу людей зареєстрований на території Полтавської області в 1965 році. Тільки з 1965 року по 2003 рік на території області виявлено 14 випадків дирофіляріозу людей. Факторами, які впливають на санітарно-епідемічне благополуччя є різке збільшення кількості собак та ріст ураженості їх гельмінтами [2].

До методів профілактики паразитозів належить спосіб комбінованого застосування протипаразитарних препаратів й імунomodуляторів, які підвищують імунну резистентність організму тварин та запобігають реінвазії. Науковою основою профілактики соціально небезпечних паразитозів є фундаментальна база знань з біології та екології паразитів. Пріоритетним у цьому напрямку є біоекологічне направлення профілактики паразитозів - зоонозів, що включає вивчення життєвого циклу та морфології паразитів, розвитку їх інвазійних елементів та життєздатності в довіллі, умов зараження дефінітивних, проміжних і резервуарних хазяїнів. Наступним питанням екології є дезінвазія ґрунту, вигульних двориків, тваринницьких приміщень, предметів догляду за тваринами, забруднених екзогенними стадіями паразитів, здійснення ветеринарно-санітарного контролю.

Висновки:

1. Збудниками небезпечних соціальних паразитозів-зоонозів, що передаються людині, найчастіше є гельмінти та найпростіші.
2. Пріоритетним у профілактиці паразитозів-зоонозів є біоекологічний напрямок, а при лікуванні тварин, уражених гельмінтами - застосування антгельмінтиків та імуностимуляторів.

Література

1. Бородай А.Б. Епізоотологія та патогенетична терапія криптоспоридіозу телят у зоні Лісостепу України // Дис....канд. вет. наук. - 06.00.11 / ІЕКВМ, 2004. - 156 с.
2. Дахно І., Шеремет Ю., Дахно Г., та ін. Філяріатози - проблема ветеринарної та гуманної медицини // Вет. мед. України, Київ, 2003. - №2. - С 19-20.
3. Євтушенко А.В. Поширення опісторхідозних інвазій серед риб середньої течії Сіверського Донця // Зб. наук. праць Луганського НАУ, Луганськ, 2007.- №78/101 – С. 198-202.
4. Кручиненко О.В. Епізоотичні особливості фасціольозної інвазії жуйних // Зб. наук. праць Луганського НАУ, Луганськ, 2007.- №78/101 -- С 324-327.
5. Сапунов А.Я., Андрущенко В.Г. Распространение трихинеллеза среди домашних и диких животных в Краснодарском крае // Матер. докл. 6 науч. конф. по трихинеллезу человека и животных. Киров, 12-14 мая, 1992. - М., 1992. - С. 177-179.
6. Черепанов А.А., Новиков Н.Л. Профилактика социально опасных болезней в системе экологических мероприятий // Тр. Всерос. ин-та гельминтологии. М., 2003. - Т. 39. - С. 268-287.